STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 01284

MEGILEH-LIDER

Itzik Manger

Permanent preservation of this book was made possible
by Mildred & Joseph Godfrey
in honor of
son, Dr. Henry P. Godfrey

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

מײַן פֿרײַנד ד״ר
[illegible]
[illegible]
[illegible]

נחמן מײַזיל

ווארשע 24/VII
[illegible]

איציק מאַנגער

מגילה = לידער

איציק מאַנגער

מגילה־לידער

פאַרלאַג „אַליינעניו" וואַרשע 1936

Copyright by Natan Manger, Bucarest.

Printed in Poland.

הילע געצייכנט פֿון מענדל רייף.

ICYK MANGER
MEGILE-LIDER

Wydawn. „Ałejneniu", Warszawa.

Druk. Nomberga, Warszawa, Leszno 19.

די לידער, וואָס זענען געזאַמלט אין דעם ביכל, זענען ווידער־אַמאָל אַ שטיפעריי אַזאַ, אויפן שטייגער פון די פורים־שפּילער אין אַלטע צייטן.

אין דעם ביכל ווערט דערציילט די אַלטע, שיינע מעשה פון דער מלכּה אסתּר, וואָס האָט, אינאיינעם מיט איר פעטער מרדכי, זיך פעסט אַ נעם געטאָן צו המן הרשע און אים סוף כּל סוף גובר געווען. זייער זכות זאָל אונז ביישטיין, היינט און אַלעמאָל, אמן סלה.

אמת, די מעשה ווערט דאָ דערציילט אַביסל אַנדערש. די אָפיציעלע מגילה־שרייבער האָבן למשל פאַרשוויגן אַזאַ וויכטיקע געשטאַלט, ווי דער שניידערייונג פאַסטריגתא, הגם זיין פאַרצווייפלטע ליבע צו אסתּר המלכּה און זיין אַטענטאַט אויפן מלך אחשורוש, האָבן דעצידירט וועגן אַסך וויכטיקע געשעענישן.

אפילו דעם אַלטן פרומען שניידער־מייגסטער פאַנפתא האָבן די אָפיציעלע כראָניקאַרן פאַרשוויגן. ווייזט אויס, אַז זיי האָבן נישט געוואָלט פאַרשוועכן די פערסישע הויף־לעגענדע מיט אַזעלכע פּראָסטע חיי וקים׳ס.

— הייסט עס, זיי האָבן געפאַלשעוועט דעם היס־טאָרישן אמת — וועט טענה'ען דער לעזער און וועט זיין גערעכט. נאָר זיי, די כראָניקאַרן, ליגן שוין פון לאַנג פאַרביסן די ציין אין דער ערד און מיט די הינטנס צו די שטערן. און מעגסט זיי רופן קנאַק־ניסל ביז משיח וועט קומען.

דער מחבר פון די מגילה־לידער האָט זיך פלייסיק באַמיט אויסצוגעפינען די פאַרשוויגענע גע־שטאַלטן. ער האָט יאָרן־לאַנג געפאָרשט אין פאַר־שידענע אַרכיוון, ביז ס'איז אים געלונגען זיך צו באַגעגענען מיטן שניידער־געזעלן פאַסטריגתא און מיט זיין אַלטן מייסטער פאַנפתא.

צי די מי האָט זיך געלוינט? דעם מחבר דוכט זיך, אַז יאָ. ערשטנס, האָט ער פאַריכט די עוולה, וואָס די אַמאָליקע כראָניקאַרן זענען באַגאַנגען אַנט־קעגן די צוויי ריטער פון דער חברה „נאָדל און שער".

און צווייטנס:

האָט אים די דאָזיקע אַרבעט דערנענטערט צו דער קאָמעדיע, פון וועלכער ער חלומט שוין זינט אַ היפּש ביסל יאָרן.

דאָס דאָזיקע ביכל איז געווידמעט מיין ברודער, דעם שניידער־געזעלן נאָטע מאַנגער, מיין סאַמע בעסטן חבר פון די פריעסטע קינדער־יאָרן אָן.

איציק מאַנגער.

אין דעם ביכליין שיין פאַרטראַכט / און
גוט געמאַכט / און צום דרוק געבראַכט
זיין פאַראַן / פיר יעדערמאַן / סיי
ווייב סיי מאַן / פיל וואונדערליכע זאַכן
צום וויינען און צום לאַכן / פיל אוים-
טערלישע זאַגן / אוים קיניגין אסתר׳ס
טאַגן / דרום לויפט בעהענדן / אוים
אַלן עקן און ענדן / דאס שיין ביכליין
קויפן / דאָס דער וואַגאַנט / איציק
מאַנגער גינאַנט / אוים וואַלאַכיש לאַנד
מאַג האָבן וואס צום זויפן / אין דעם
זכות / וועט הש״י געוויס / אַל אומ-
גליק פון אונז ווענדן / און געשווינד /
אַלס ווי דער ווינט / משיח בן דוד זענדן
אמן סלה.

דאָס ליד פֿונ׳ם לויפֿער

זייטזשע, יידן, שאַ און שטיל!
מיר פֿאַנגען אָן דעם פּורים־שפּיל.

אַ פּורים־שפּיל אין גראַמען,
וואָס האָט טויזנט טעמ׳ען.

ווער ס׳וועט עס ליינען,
וועט ווי אַ ביבער וויינען.

און ווער ס׳וועט עס הערן,
וועט לאַכן מיט טרערן.

אָט גייען זיי אַלע שטילע,
די העלדן פֿון דער מגילה:

אחשורוש, דער קעניג,
דאָס ווײַל ער טרינקט איז אים ווייניק,

אסתּר המלכּה, די גרינע
און ושתּי אין דער קרינאָלינע,

מרדכי, דער חכם עתּיק
און המן הרשע, דער לאַטעק,

זרש, די מכשפה,
וואָס שעלט ווי אַ מגפה,

ויזתא, דער רעדאַקטער,
וואָס האַקט אַ טשייניק, האַקט ער.

און צווישן די אַלע גרויסע לייט,
שטייט פּאַסטריגתא ביי דער זייט.

ער וועט אייך אַליין דערציילן,
וואָס ס׳טוט אים נאָגן און קווײלן.

הקיצור, די אַלע זאַכן,
אויף צום וויינען און צום לאַכן,

וועט איר אין ביכל געפינען —
נעמט זיי אייך גוט אין זינען!

און אויב איך זאָג אייך א ליגן...
הערטס און ווערטס אַנטשוויגן!

פאַרוואָס מרדכי הצדיק האָט געפונען
חן ביים מלך

„ווער איז דאָס יידל מיטן האָרב,
וואָס דרייט זיך אין מלכ׳ס טויער
און ווי ס׳ריידן און שושקען זיך צוויי,
שטעלט ער אונטער אַן אויער?"

„אָ, ביזטו אַ נאַרעלע, קינד,
דאָס ווייסטו נישט אפילו?
מרדכי הצדיק איז דער ייד,
דער ייד פון דער מגילה.

ער האָט געפונען ביים מלך חן,
ביי אונזער מלך, דעם שוטה,
וואָס שכורט כסדר טאָג און נאַכט
און האָט אַ נאָז אַ רויטע."

„פאַרוואָסזשע האָט ער געפונען חן
ביי אונזער מלך, דעם שוטה,
וואָס שכורט כסדר טאָג און נאַכט
און האָט אַ נאָז אַ רויטע?"

„דערפאַר, ווייל ר׳האָט אַמאָל ביינאַכט
אין טויער זיך אונטערגעהערט,
ווי בגתן ותרש האָבן געזאָגט:
— מיר האָבן דעם מלך אין דר׳ערד!

ער איז א טיראַן, אַ פינסטערלינג,
אַ רוח'ן אין זיין מאַמען!
לאָמיר אים שיטן אין בעכער סם
און לאָמיר אים פאַרסמ'ען. —

אזוי האָבן ביידע אָפגערעדט
און זענען צוגאַנגען זיך שטילע
און מרדכי האָט דאָס געמסרט אַלץ
מיטן ניגן פון דער מגילה.

איז דער מלך געוואָרן אין כעס
און נישט געהייסן מאַכן קיין שהיות
און הענגען די בונטאַרן, די צוויי,
אויף צוויי באַזונדערע תליות.

און צו מרדכי הצדיק האָט ער געזאָגט:
— דו מעגסט אין מיין טויער האַנדלען
מיט שנורעוואַדלעס און כשר'ער זייף,
מיט פאַסטאַ און מיט מאַנדלען.—"

פאַרטראַכט זיך דאָס קינד און די מאַמע שווייגט,
דער אָוונט איז בלאָ ווי אַ תפילה —
און נאָך די פליגן אויף דער וואַנט
זשומען שטיל די מגילה.

די מלכּה ושתּי

די מלכּה זיצט אין בלויזן העמד —
דער גאָלדענער אינדערפֿרי
שטיפֿט מיט אַ שטראַל אין אירע האָר
און לעגט איִם איר איבער די קני.

פֿאַרשעמט זיך די מלכּה און זי זאָגט:
„אַוועק, דו עזותניק, דו!
גיי שטיף מיט מײַנע דינסטן אין קיך,
נאָר די מלכּה לאָז צורו!"

נאָר דער שטראַל, ווײַזט אויס, פֿאַרשטייט זי נישט,
איר לשון איז אים פֿרעמד,
אָט רײַפֿלט ער זיך אַרום איר האַלדז,
אָט וואַרעמט ער אין איר העמד.

„אַהער נאַ טעבע!" זי ציטערט אויף:
ווען ס'וואָלט זיך דערוווּסט איר מאַן,
אַז זי, די מלכּה, האָט געשטיפֿט
מיט אַ פּראָסטן אונטערטאַן,

וואָלט ער... זי שרעקט זיך צו טראַכטן וואָס
און ווערט אַזש גרין און בלאַס:
אַ מאַן אַ שוטה און אַ שכּור דערצו,
איז מסוכּן אין זײַן כּעס.

זי גייט צום שפּיגל צו. זי איז שיין.
אַן אַלטער גענעראַל
האָט ערשט זיך דערשאָסן צוליב איר
אין הויף פונ׳ם אַרסענאַל.

„אַ שיינע ריינע...” דער עיקר, אויף היינט
איז די וועטשערע אָנגעגרייט:
יונגע לייטנאַנטס, באַלעט, מוזיק
שאַמפּאַניער, געלעכטער, פרייד.

נאָר המן וועט זיצן אין דער היים,
זי האָט אים מסוכן פיינט,
דעם זשוליק, דעם פּאַרוועני. זי פילט,
אַז ער איז איר נישט קיין פריינט.

„זאָשיאַ!” — דאָס קאַמערמיידל קומט —
„דערלאַנג מיר דאָס שענסטע קלייד!”
און ושתי הערט נישט, ווי עפּיס אין איר
צוכליפּעט זיך שטילערהייט.

דעם מלכ׳ס סעודה

זאָגט דער מלך שכּור,
די אויגן פֿול מיט טרערן:
„די מלכּה ושתּי שײַנט
װי דער ליכטיקער מאָרגן־שטערן.

צװײ צעפּ ביז די קני
און אַ לײַב, װײַס װי שנײ
און אויגענעס אַ פּאָר,
כּאָטש בײַ אויס נאָך זײ.״

שמײכלט המן כיטרע:
„פֿאַטער קיניג דו מײַן,
לאָז די מלכּה קומען
אַ נאַקעטע צו גײן.

װעלן די אַלע שׂרות,
די הויכגעשטעלטע פּאַרשוינען,
זען איר שאָנהײט
און גאַפֿן און שטוינען.״

זאָגט דער מלך שכּור:
„און דאָס איז מײַן באַגער,
די מלכּה זאָל תּיכּף קומען
אַ נאַקעטע אַהער!״

לויפן די שטאַפעטן
און קומען צוריק צו גיין:
„דער מלכּה ושתּי!
טוען וויי די ציין.“

שמייכלט המן כיטרע:
„אדוני קיניג, ניין,
ס׳אַ תּירוץ פאַר די בענטשליכט
די מעשה מיט די ציין.“

זאָגט דער מלך שכּור!
„טאָ זאָל מען זי ברענגען!
אז נישט וועט מען זי
אוי שיסן אוי הענגען.“

לויפן די שטאַפעטן
און קומען באַלד ווידער,
מיט קלאַפנדיקע ציין
און ציטערנדיקע גלידער.

די מלכּה האָט פאַריגלט
אויף זיבן ריגלען די טיר
און דורך אַ שפּאַרונע
באַפוילן צו דיר:

דער מלך איז א שכּור
און דערצו אַ שוטה,
ער טוט זיך בלויז באַלאַמירן
פאַר אַלע פרעמדע לויטע...

— — — — — — — —

זאָגט איין שר צום צווייטן:
„ס'איז שוין צייט צו גיין,
מיין אַלטע קער שוין וואָרטשען,
זי ליגט אין בעט אַליין".

אַ דריטער נעמט דעם זייגער
פון וועסטלטאַש אַרויס,
טוען אַלע אָן די צילינדערס
און שאַרן זיך שטיל אַרויס...

ושתּיס קלאָגליד

ווײנט די מלכּה ושתּי
מיט אַ ביטער געוויין,
וואָס זי מוז אַזוי יונג,
פֿון דער וועלט אַוועקגײן:

„מײן טאַטע איז געוועזן
אײן מעכטיקער פּאַן,
האָט זיך מיר פֿאַרגלוסט
אַ שכּור פֿאַר אַ מאַן.

מײן טאַטע האָט מיך געוואָרנט:
ניטע, טאָכטער, ניטע!
נעם בעסער פֿאַר אַ מאַן
דעם כראַביע פֿון ליטע.

כ׳האָב אים נישט געפֿאָלגט,
כ׳האָב אים נישט געהערט,
איצט טו איך ליגן
נײן אײלן אין דר׳ערד.

כ׳האָב אים נישט געפֿאָלגט,
איצט טו איך באַצאָלן,
פֿאַרנעמט׳ס מײן געוויין
איר בערג און איר טאָלן!

כ'האָב בעפרעגלט איינגעמאַכטס
און אָנגעפילט די סלאָיעס,
איצט מוז איך פאַרלאָזן
מיינע ליכטיקע פּאָקאָיעס.

מיינע ליכטיקע פּאָקאָיעס
מיט די מעשענע בעטן,
די סאַמעטענע קליידער
מיט די טייערע העמדן.

דער מלך וועט זיך נעמען
אַ יונג, שיין ווייב
און די ווערים וועלן עסן
מיין יונג, שיין לייב.

ניטע, תּליון, ניטע,
קום נאָך נישט צו גיין,
לאָז מיך נאָך אַ רגע
מיט מיין ווייטאָג אַליין!

לאָז מיך נאָך אַ רגע
מיטן זונפאַרגאַנג!
מיין יונג, שיין לעבן
טוט מיר זייער באַנג.

מיין יונג, שיין לעבן
און מיינע יונגע יאָר,
מיינע גילדענע רינגען
און מיינע גילדענע האָר.

ניטע, תּליון, ניטע
מאַך נאָך נישט נאַכט,
ביז כ׳וועל נישט האָבן
כאָטש איינמאָל געלאַכט.״

אַזוי וויינט די מלכּה ושתּי
מיט אַ ביטער געוויין,
וואָס זי מוז אַזוי יונג
פֿון דער וועלט אַוועקגיין.

די מלכּה ושתּי גייט צו דער תּליה

„זעסט, ציפּעלע, מיט יענער גאָס
וועט מען די מלכּה פירן,
דער מלך האָט זי נעבעך געטאָן
מיט אַ ביטערן טויט שטראָפירן.“

„אַ מצווה! אַז דער מלך רופט,
האָט זי געדאַרפט צו גיין,
און די, אַ שטייגער, אויף איר אָרט,
וואָלסט אויך נישט געגאַנגען — ניין?“

„געגאַנגען, וואָס רעדסטו, רבקה־קרוין?
איך וואָלט ווי אַ פויגל געפלויגן
און זיך נאַקעט אַוועקגעשטעלט
פאַר אַלע שררה׳ישע אויגן.

און צום מלך וואָלט איך געזאָגט
פּעוונע די דאָזיקע ווערטער:
— האָסט גערופן, אָט בין איך דאָ,
אחשורוש, מיין באַשערטער.

וואָלט דער מלך מיך איינגעהילט
אין זיין פּורפּור־מאַנטל, דעם רויטן
און וואָלט פאַרשפּאָרט צו זיין אין כּעס
און הייסן דעם תּליון מיך טויטן“.

„פע, דבורה־קרוין, דו רעדסט נישט שיין.
מען טאָר נישט אַזוי ריידן.
אַ מיידל, וואָס רעדט אַזוינע רייד,
האָב איך געהערט פונ׳ם זיידן...״

„מאַכטס אַ וואַרע!״ די מלכּה גייט
אַנטקעגן דער שטראָף, דער האַרבער
און איבער איר יונגן, שיינעם קאָפּ
פליט אַ יונגער שפּאַרבער.

זי גייט מיט שטילע, געמאָסטענע טריט,
נאָר אירע אויגן ריידן
שטיל און טרויעריק צו אַלע די
שניידער־יונגען און מיידן:

„איך גיי אויף אייביק אַוועק פון הי,
אויף תמיד אַוועק פון דאַנען,
נאָר, אַז עס וועט שפּילן דעם פּורים־שפּיל
זאָלט עס מיך צום גוטן דערמאָנען!״

„מאַכטס אַ וואַרע!״ די מלכּה גייט
אַנטקעגן דער שטראָף, דער האַרבער
און איבער איר יונגן, שיינעם קאָפּ
פליט אַ יונגער שפּאַרבער.

אסתּר גרייט זיך צום מלך

אסתּר שטייט פאַרן שפּיגל שלאַנק
אין אַ בלאָען סאַמעט=קלייד,
די פּערל בלישטשען אויף איר האַלדז
און זי מורמלט שטילערהייט:

„די לצים, די פּורים=שפּילער, זיי
זאָגן, אַז עד בין גריך —
אסור! טאקע נאָר עד אַליין,
ווייס, ווי שיין איך בין.“

ס'טונקלט, דער אַלטער נוסן=בוים
ווישט מיד אין פענסטער אַריין:
„ווּ איז דער פעטער אסתּר'שי
האַ, ווּ קען ער זיין?“

„דער פעטער?“ — אסתּר פאַרוויטלט זיך —
„ער דרייט זיך אין מלכ'ס הויף,
דאָרט פירן שדכנים פון איבעראַל
די שענסטע בתולות צונויף.

און עד, דו אַלטער נוסן=בוים,
וועל אויכעט גיין אַהין.
צ'וואָר, דו אַלטער נוסן=בוים,
אַז עד בין טאַקע גריך?“

טריט. דער פעטער מרדכי גייט,
מיטן שירעם אין דער האַנט,
זיין שפּיציקער הויקער שאָטנט זיך
און שפּרינגט פון וואַנט צו וואַנט.

ער קראַצט דאָס בערדל און ער זאָגט:
„נו, אסתּרל, ביזט שוין גרייט?
ס'פּאַסט דיר קליינע־האָרע, קינד,
דאָס בלאָע סאַמעט־קלייד.

דער מלך וועט פאַרגרן נאָך דיר,
אויסגיין נאָך דיינע טריט,
חי דו זעסט מיך לעבן, אסתּרשי,
און ווי עך בין א ייד.

נו, אסתּרל, מיטן רעכטן פוס!...״
זיי שאַרן זיך שטיל אַרויס,
דער קליינער פעטער מיטן האָרב
און אסתּר, שלאַנק און גרויס.

2

מרדכי גייט אַהיים פון אסתּר׳ס חתונה

פאַרטאָג. דער אַלטער ר׳ מרדכי גייט
פון דער חתונה אַהיים בגילופין
און לאָזט דאָס שייגעצל — דעם ווינט —
מיט באָרד און פאות שטיפן.

וואָס דען=זשע — ער, אַן אַלטער ייד
וועט גיין זיך מיט אים שלאָגן?
צי האָבן דען כּוח די אַלטע פיס
אַזאַ לאָבוז נאָכצוטראָגן?

דער עיקר איז, וואָס אסתּרל איז
מיט מזל די מלכּה געוואָרן
און האָט געירשנט די גילדענע קרוין
פון ושתּי מיטן האָרן.

ר׳ מרדכי שמייכלט, ער זעט זיך אין קלויז
אַרומגערינגלט מיט יידן,
ס׳בלישטשען אויגן, ציטערן בערד,
משמעות זיי זענען צופרידן.

כאָטש אסתּר איז נישט זיין אייגן קינד,
נאָר זיין ווייבס אַ ווייטע קרובה,
וועט זי דעם פעטער און כּל ישראל
פונדעסן טון אַ טובה.

און מרדכי הערט ווי ר׳ גאָדל זאָגט:
„הערטס, יידן, הערטס! פאַראַיאָרן,
ווען כ׳בין, ווי מיין שטייגער, סוכות־צייט
צו „אים" זאָל לעבן געפאָרן,

האָט „ער", זאָל לעבן, צו מיר געזאָגט:
גיי ווייס דעם אויבערשטנס טבע,
נאָר אז ר׳ווי׳ל זיינע יידעלעך מציל זיין
איז נאָר דורך אַ נקבה."

און ר׳ גאָדל דערציילט... נאָר מרדכי קען
זיינע רייד נישט מער דערהערן,
אָט זענען זיי נאָענט, כאָטש ריר זיי אָן
און אָט ווייטער נאָך פון די שטערן.

ס׳טאָגט. דער אַלטער ר׳ מרדכי בייט
פון דער חתונה אַהיים בגילופין
און לאָזט דאָס שייגעצל — דעם ווינט —
מיט באָרד אין פאות שטיפן.

וואָס דען־זשע — ער, אַן אַלטער ייד,
וועט גיין זיך מיט אים שלאָגן?
צי האָבן דען כוח די אַלטע פיס
אַזאַ לאָבוז נאָכצויאָגן?

די עלעגיע פון פּאַסטריגתא

פּאַסטריגתא, דער שניידער־יונג
דרייט זיך הינטער די פענסטער:
„געדענקסטו, אסתרל, דו האָסט געזאָגט,
אַז איך בין ביי דיר דער שענסטער?

געדענקסטו, אסתרל, דו האָסט געזאָגט,
אַז איך בין ביי דיר דער בעסטער,
פאַרוואָזשע האָסטו מיך אָפּגענאַרט?
זאָג, גיב לשון, אסתר!

געדענקסטו, געדענקסטו יענע נאַכט,
מיר זענען געשטאַנען אין טויער,
ס׳האָט גערעגנט און איך האָב דיר
געזאָגט אַ סוד אין אויער:

לאָמיר ביידע אַנטלויפן קיין ווין
און לאָמיר א חופּה שטעלן —
האָסט דעמאָלט געטראָגן אַ סיצן קלייד
און אַ שנירל רויטע קרעלן.

האָסטו זיך פאַרווילט און געזאָגט:
נו און ער — דעה פעטער —
דער פעטער ועט דאָך זיין אין כּעס...
איז מילא... מילא... וועט ער.

און מיר האָבן געגעבן זיך די הענט
און אָפּגעשמועסט וואָס גיכער,
מירצעשעם אויף שבת נאָך שבועות,
ועט זיין די חתונה זיכער.

איצט האָט דיך דער פעטער איבערגערעדט
און די ליגסט אין פּאַלאַץ דאָרטן
און איך האָב פאַרשפּילט מיינע יונגע יאָר
חי אַ קאַרטאָזשניק אין קאָרטן.

כ׳וואָלט איצט געלאָפן, אסתּרל קרוין,
אַראָפּ צום טייך זיך טרענקען,
האָב איך מורא, אַז טויטערהייט
זאָל איך נאָך דיר נישט בענקען.

כ׳וואָלט זיך געלאָזן, אסתּרל קרוין
וואָגלען אויף אַלע וועגן,
האָב איך מורא, אַז איבעראַל
וועסטו מיר קומען אַנטקעגן.

און וועסט מיר זאָגן דאָס זעלביקע;
„מיין שענסטער און מיין בעסטער״ —
פאַרוואָסזשע האָסטו מיך אָפּגענאַרט?
זאָג, גיב לשון, אסתּר!

אסתּר המלכּה קען נישט שלאָפן

דער קיניג שלאָפט, נאָר די קיניגין,
קען נישט אַנטשלאָפן ווערן;
זי קוקט צו די שאָטנס אויף דער וואַנט,
די אויגן פול מיט טרערן.

זי טראַכט פון פאַסטריגתא אַצינד,
דעם שניידער־געזעלן, דעם בלייכן,
וואָס האָט זי אויף אַן אמת ליב
און קען צו איר נישט גרייכן.

אָט ליגט דער לעצטער בריוו פון אים —
זי שרעקט זיך אים צו נעמען —
ער שרייבט מיט טרערן און נישט מיט טינט,
אַז ער וועט דאָס לעבן זיך נעמען.

און כאָטש זי ווייסט, אַז שוין הונדערטמאָל
האָט ער איר דאָס זעלבע געשריבן,
איז גאָרנישט געשען, געלויבט צו גאָט,
און ער איז לעבן געבליבן.

נאָר דאָס וואָס ער וואָגלט הפקר אַרום
און קען זיך קיין אָרט נישט געפינען,
מאַכט זי טרויעריק — אָי באָטעניו, גאָט —
זי וועט נאָך אַראָפּ פון זינען.

אָט שטייט ער, ווי לעבעדיק, פֿאַר איר
מיט די הינטיש-געטרייע אויגן
און זינגט איר צום טויזנטסטן מאָל דאָס ליד
פֿון דער פֿאַווע וואָס איז געפֿלויגן.

זי וויינט, נאָר וואָס העלפֿט דאָס געוויין,
וואָס העלפֿן די אַלע יסורים?
זי איז די מלכּה און נאָר דורך איר
וועט קומען דער נס פֿון פּורים.

בעט זי זיך: פֿאַסטריגתא, פֿאַרשווינד!
טראָג זיך אָפּ פֿון דאַנען, געטרייער!
אמת, דיין נאָדל פֿינקלט ווי גאָלד,
נאָר די קרוין, זי צימט ווי פֿייער".

און אסתּר זעט ווי פֿאַסטריגתא גרייט,
דעם קאָפּ אַראָפּגעבויגן,
און זינגט פֿאַר זיך אַליין דאָס ליד
פֿון דער פֿאַווע, וואָס איז געפֿלויגן.

און מאָרגן וועט זי באַקומען אַ בריוו
(זי וועט נישט וויסן דורך וועמען)
און ער וועט זי סטראַשען ווידעראַמאָל,
אַז ער וועט דאָס לעבן זיך נעמען.

פּאַסטרינגתּא חלומט

פּאַסטרינגתּא שמייכלט אין שלאָף,
ער זעט ווי אסתּרל גייט,
אַזוי ווי זי איז געגאַנגען אַמאָל,
אין אַ פּשוט סיצן קלייד.

זי גייט אַ שטילע, אַ באָרוועסע
און שמייכלט אים פרום אַנטקעגן
און ס׳שמעקט איר יונגער, שלאַנקער גוף
מיט גראָז און מאַיאָווע רעגן.

זי בויגט זיך איבער אים און זאָגט:
„זייַ מיר מוחל, געטרייער!
די ליבע איז פאָרט נישט קיין קלייניקייט,
זי ברענט ווי אַ העליש פייער".

און ער — ער שמייכלט גליקלעך און שטיל:
גוט וואָס דו ביזט געקומען —
איך האָב פּאַר בענקעניש און צער
זיך שיר נישט דאָס לעבן גענומען.

קום, לאָמיר שוין איצט אַנטלויפן קיין ווין
און לאָמיר אַ חופּה שטעלן —
איך וועל ווערן אַ מייַנסטער דאָרט
מיט דרייַ אייגענע געזעלן.

און דו וועסט גיין אין סאַמעט און זייד
און וועסט בלויז קאָכן און באַקן
און איך אַליין וועל פאַרוויגן דאָס קינד
און אַליין דאָס האָלץ צוהאַקן."

אַט זיצן זיי ביידע אויפן פערד,
וואָס פאַרמעסט זיך מיט די ווינטן,
אסתר האַלט די לייצעס אין האַנט
און פאַסטריגתא זיצט פון הינטן.

האָפּ! האָפּ! האָפּ! „אָי, אסתר, איך פאַל"—
נאָר אסתר טוט נישט דערהערן —
טראַך! אַט ליגט ער אויף דער ערד
צובלוטיקט די נאָז און דעם שטערן.

ער הויבט זיך אויף. ער סאַפּעט, ער לויפט,
ער וועט זי נאָך אפשר דעריאָגן,
נאָר אסתר פאַרשווינדט אין יענער זייט
ווי דער טאָג הויבט אָן צו טאָגן.

קרעכצט פאַסטריגתא טיף אין שלאָף:
„כ'האָב זי ווידער אָנגעוווירן,
די בילדענע פּאַווע האָט ווידעראַמאָל
אַ גילדענע פעדער פאַרלוירן."

מרדכי הצדיק דער שתדלן

ר׳ מרדכי איז מיד. נאָר רק מען קומט:
„ר׳ מרדכי, טוטס אַ טובה!
די מלכּה אסתּר, זאָל זיין געזונט,
איז דאָך עפּיס ענקערס אַ קרובה.

די מלכּה אסתּר, זאָל זיין געזונט,
זי קען ביים מלך פּועלן,
ער זאָל מבטל מאַכן דעם גזר,
וואָס ר׳האָט אַליין באַפוילן.״

ר׳ מרדכי קרעכצט. אָט שטייען פאַר אים
אין די טויזנטער קרעמערס יידן,
זיי זיפצען: „אַך, טי באַטעניוּ,
מען טרייבט אונז פון די ירידן.״

וואָס דאַרף מען מער? דער אַלטער רב
האָט ערשט מיט אים איינגעטענה׳עט:
ס׳שיטן זיך גזירות אויף כּל ישראל
און מען ווייסט נישט אפילו פון וואַנעט.

אין מרחץ שמועסט מען יאַקבי, אַז ער
הייסט ער דאָרט, המן הרשע...
נאָר אַז די מלכּה אסתּר, זאָל זיין געזונט,
וועט וועלן — וועט זיין נישקשה.

ר׳ מרדכי שמייכלט. די שונאי־ישראל
זיי זענען מיר וואַזשנע חמורים —
דעם כּוח, וואָס אסתּר פֿאַרמאָגט אין העמד
פֿאַרמאָגן נישט טויזנט גבורים.

ער שטעלט דעם זייגער. מירצעשעם אינדערפֿרי,
אַז גאָט וועט שענקען דאָס לעבן,
וועט ער גיין צו איר דורך דער הינטערטיר
און וועט איר אַן עצה געבן.

און אסתּר — אַ לעבן אויף איר קאָפּ —
זי וועט שוין ביים מלך פּועלן,
ער זאָל מבטל מאַכן דעם גזר,
וואָס ר׳האָט אַליין באַפֿוילן.

ר׳ מרדכי שלעפּט די שטיוול אַראָפּ
און טוט זיך אַ רגע פֿאַרקלערן
און הערט זיך איין, ווי ס׳בילן די הינט
אַרויף צו די האַרבסטיקע שטערן.

די מלכּה קומט צום מלך

אַז דער מלך שלאָפט,
שלאָפט ער דאָך נישט אַליין,
ס׳קומט די מלכּה אסתּר
אין העמד צו אים צו גיין.

זי קריכט צו אים אַרונטער
אונטער דעם איבערבעט,
קיצלט אים אונטער דער פּאַכווע
און חנדל׳ט זיך און רעדט:

„ציי איז דאָס, אַ מלך, אַ תּכלית,
צי האָט עס, אַ מלך, אַ טעם,
אַז המן, אָט דער רשע,
איז דער גאַנצער יאַ טעבי דאַם?

אויב כ׳האָב, אַ פּאַטער קיניג,
ביי דיר געפונען חן,
טו זשע מיר די טובה! —
דו ווייסט שוין, וואָס איך מיין”...

פאַרכליסנעט זיך דער מלך:
„אסתּרל, הער שוין אויף!
אָט דער רשע המן
וועט האָבן אַ ווייסטן סוף.

ער וועט בײַ מיר שוין הענגען
אין אַ שײנעם אינדערפֿרי,
טאָ הער שוין אויף צו קיצלען,
אסתּרל! כי, כי, כי...״

אינדרויסן איז אַ רעגן,
אינדרויסן איז אַ ווינט,
דער חינט זאָל האָבן שׂכל,
האָלט ער אַוועק געשווינט

און אָנגעזאָגט די בשׂורה
דעם פּעטער אינדערהײם —
דער פּעטער האָט אַ הויקער
און אַן אָפּגעברענטע ברעם.

בויגט זיך צו איר דער מלך:
„אסתּרל, איך באַגער״...
טוליעט זי זיך נענטער:
„פֿאַטער קיניג, איך הער״...

און ער האַלדזט זי און ער קושט זי
ביזקל אַ זײגער צוויי
און זי ווערט אַנטשלאָפֿן טרויעריק
— — — — — — — —
ויהי... ויהי בימי...

פּאַסטריגתּא שיקט אַ גרוס מיט די פֿייגל

פֿליט׳ס, פֿייגעלעך, פֿליט׳ס, געטרייע,
אויף דער מלכּה אסתּר׳ס דאַך,
און זינגט׳ס אַזוי לאַנג, געטרייע,
ביז זי וועט ווערן וואַך.

דערציילט, אַז איר האָט מיך באַגעגנט
וואָגלען אין מיטן וועג —
אַ רייפֿטל ברויט אין דער טאָרבע —
דאָס איז מיין גאַנצער פֿאַרמעג.

און פֿרעגט זי, דערציילט איר, געטרייע,
וואָס כ׳האָב צו אייך געזאָגט
צו אייך און צו אַלע ווינטן,
אַז ווען איך וואָלט פֿאַרמאָגט

צום רייפֿטל ברויט אין דער טאָרבע
און צו דער נאָדל אין לאַץ
די שיינע אסתּר המלכּה, —
העך איך די וועלט ווי די קאַץ.

נאָר ווי האָט געזאָגט פּאָנפּתּא,
מיין אַלטער מייסטער, אַמאָל —
אַ מענטש וואָס בענקט איז שטאַרקער
פֿון אייזן און פֿון שטאָל.

גערעכט איז טאקע דער מײַנסטער,
ס'איז פּערל זײַן יעדעס װאָרט,
די בענקשאַפט האָט מיך פֿאַרטריבן
און טרײַבט מיך פֿון אָרט צו אָרט.

פֿליט'ס פֿײגעלעך, פֿליט'ס געטרײַע,
צו דער מלכּה אסתּרס דאַך
און זינגט'ס אַזױ לאַנג, געטרײַע,
ביז זי װעט װערן װאַך.

און טאָמער זעט איר געטרײַע
די מלכּה לאָזט פֿאַלן אַ טרער,
כאַפּט'ס די טרער אױף די פֿליגל
און ברענגט זי צו מיר אַהער.

אַ טרער פֿון אַ װײַטער געליבטער
איז אױך אַ שטיקל פֿאַרמעג,
זי מאַכט אײ גרינגער אײ שװערער
דאָס אײנזאַמע װאָגלען אין װעג.

המן טעלעפאָנירט צו ויזתא אין דער רעדאַקציע

„האַלאָ, ויזתא, דער טאַטעשי רעדט
— קרייק־הימל־דאָנערוועטער! —
איך האָב אַ נייעסל, מיין קינד,
פאַר דיינע „נאַרישע בלעטער".

דער מלך, זאָל לעבן, איז פאַרנאַכט
אין מאַרק אויף יאַגד געגאַנגען
און, ווי זיין שטייגער, פליגן געכאַפּט
און גראָד די צענטע געפאַנגען.

איז צווישן די יידישע יאַטקעס אַפּיר
אַ צעשויבערטער יונגערמאַן
מיט אַ קניפּיקל אין דער האַנט
און אַ געשריי געטאָן! „די טיראַן,

גיב מיר תיכף מיין אסתרל אָפּ,
אַז נישט זאָג גיך אָפּ ווידוי!
אַ מלך ביזטו? אַ שאַרלאַטאַן!
אַ ממזר בן הנידה!"

איצט ליגט דער מלך אין שפּיטאָל
און דער חברהמאַן אין קייטן;
פאַרשטייסט אַליין ויזתא, מיין זון —
מען דאַרף די ידיעה פאַרשפּרייטן.

אַז דאָס האָבן זשידעס אָנגעשטעלט,
צו נעמען דעם מלך ס׳לעבן —
און אַז דער מלך וועט קומען צו זיך
וועל איך אים אַן עצה געבן:

אדוני מלך, מיין קלוגער האַר,
מען דאַרף די יידן אויסקוויל׳ן.
זיי זענען דאָך אַלע בעקומען אַהער
פון ליטע און פון פוילן.

און דו וועסט זען, ויזתא מיין זון,
אַז פאַר אַלע מיינע יסורים,
וועלן די זשידעס היינטיקס יאָר
האָבן אַ וויסטן פורים.״

שמייכלט ויזתא: „יעס, פּאַפּאַ,
דו קענסט זיך אויף מיר פאַרלאָזן,
די זשידעס וועלן שוין שפרינגען ביי מיר
אַזוי ווי דערשראָקענע האָזן.

און ער זעצט זיך ביים שרייבטיש אוועק
און לאַכט צו זיך און רעדט
און ס׳שמייכלט פון דער וואַנט אַראָפּ
דעם מלכ׳ס קלוגער פּאָרטרעט.

דער מײַנסטער פּאָנפּתאַ האַלט אַ הספּד
אויף פּאַסטריגתאַ

אַ כאָפּטע שנײַדערס זיצן אין שענק,
פֿון דער חבֿרה „נאָדל און שער",
שטײט אויף דער אַלטער פּאָנפּהאַ
און ווישט אָפּ פּונ׳ם אויג אַ טרער:

„איך האָב דעם שנײַדערגעזעלן
פּאַסטריגתאַ גוט געקענט —
ער האָט געהאַט אַ האַרץ, אַ גאָלדנס
און צווײ גאָלדענע הענט.

בײַ אים איז די נאָדל געפֿלויגן
שנעלער נאָך פֿונ׳ם ווינט,
האָב איך אים גערעדט אַ שידוך
מיט טאַקע מײַן אײגן קינד.

אַן עלטער מײדל אפֿילו,
מײַן חנה דבֿורה — איר ווייסט —
נאָר אַ שטילע טויב, אַ געטרײַע,
מײַן אויג אין קאָפּ, מײַן טרייסט.

האָט ער מיר געענפֿערט: מײַנסטער
ס׳זענען אומזיסט די רייד,
כ׳וועל נעמען די מלכּה אסתּר
אַזוי ווי זי שטײט און גײט.

און כ'וועל מיט איר אַנטלויפֿן
און שטעלן אַ חופּה אין ווין —
זע איך דאָך, אַז דער בחור
איז בפירוש אַראָפּ פֿונ'ם זין.

גיי ריכט זיך, אַז ער וועט באַפֿאַלן
דעם מלך אין מיטן מאַרק
מיטן קניפּיקל — מיין מתּנה —
און וועט אים סקאַליטשען דעם קאַרק.

נאָר, אַז מען איז מורד במלכות,
— ווייסט איר דאָך אַלע אַליין —
מוז מען געקאָוועט אין קייטן
דעם גאַנג צו דער תּליה גיין.

נו, איז ער טאַקע געגאַנגען
און האָט געזונגען דאָס ליד
פֿון אסתּר המלכּה, דער שיינער,
און דער בילדענער פּאַווע, וואָס פֿליט.

דעם אָרעמען שניידער-יינגל
איז נישט געווען קיין גליק באַשערט,
טאָ לאָמיר אים ווינטשן מיינסטערס,
אַז ס'זאָל אים כאָטש גרינג זיין די ערד".

אַזוי טענה'עט דער אַלטער פּאָנפּתּא
צו דער חברה „נאָדל און שער"
און ווישט אָפּ פֿון די אַלטע אויגן
מיטן אַרבל די צווייטע טרער.

דער מלך אַחשורוש נאָכ׳ן אַטענטאַט

דער מלך שטייט אין די גאַטקעס
בײַם אָפענעם פענסטער און טראַכט:
אַזויפיל ליכטיקע שטערן
פאַרמאָגט די זומער־נאַכט.

ער אָטעמט טיף: ס׳אַ מחיה
צו לעבן אויף דער ערד,
צו טרינקען ווײַן און צו הורן
און פאָכען מיט דער שווערד.

אָי, וואָס וואָלט געווען, אַ שטייגער,
ווען דער משוגענער יונגערמאַן
האָלט אים אויף טויט דערהרג׳עט
— וואָס האָלט געוועזן דאַן?

ער וואָלט אַצינד געלעגן
ניין איילן טיף אין דר׳ערד
און וואָלט נישט געזען די שטערן
און די פייגל נישט געהערט.

זיין אסתר וואָלט אפשר געגאַנגען
אַ יאָר אין טרויער געהילט.
און אפשר נישט? — אפשר תיכף
מיט אַ צווייטן אַ ליבע געשפילט.

צו אים וואָלט געקומען בלויז ושתי:
„ס'קאָצל קומט, מיין מאַן!
וואָס מאַכט עפּיס מיין קאַנאַריקל
און ווער שפּילט אויף מיין פּאָרטעפּיאַן?"

ער שווידערט. גערעכט איז המן,
מען דאַרף טאַקע מאַכן אַן עק.
מאָרגן נאָך, ניין — טאַקע תיכּף
שיקט ער די בריוו אַוועק.

און זאָלן נישט מיינען די זשידעס,
אַז ס'איז זיך אַ פּורים-שפּיל —
ער פאַרמאַכט פּאַמעלעך דאָס פענסטער:
די לופט ווערט פייכט און קיל.

ער זעצט זיך אַוועק ביים שרייבטיש
און אָטעמט שווער און טיף,
ער שפּייט אַריין אין טינטער
און התמ'עט אונטער די בריוו.

מרדכי קומט צו אסתר המלכה

אסתר המלכה זיצט פאַרנאַכט
און לאַטעט דעם מלכ׳ס העמד:
וואָס איז זי געווען, מישטיינס געזאָגט?
אַ יתומה אין דער פרעמד.

האָט זיך די מאַמע פאַר איר געמיט
און דער פעטער האָט זי געבראַכט
צום מלך טיפש און האָט זי
פאַר דער גלאַוונער מלכה געמאַכט.

איצט האָט זי דאָ פון כל הגוטס,
זי באָדט זיך אין מילעך און ווײַן —
און דער מלך איז גינציק צו איר,
וואָס גינציקער קען נישט זײַן.

— פוק, פוק! — דער פעטער מרדכי קלאַפט
און עפנט פאַמעלעך די טיר:
„אסתרל, גוט וואָס דו ביזט אַליין,
כ׳האָב עפיס נײַעס פאַר דיר."

פרעגט זי: „אפשר דעם פעטערשי
דערלאַנגען אַ גלעזל טיי?
אינדרויסן זאַווערוכעט היינט
אַ רעגן מיט אַ שניי."

„מילא! — דער פעטער מרדכי זיפצט —
אָך, אסתּרל, ס'איז נישט גוט:
דעם פאַרצנטן אדר, פּורים־צייט,
וועט זיך גיסן יידיש בלוט".

אסתּר שווייגט. זי ווייסט אַליין,
אַז דער מלך איז אין כעס
זינט פּאַסטריגתא, דער שניידערייונג,
איז אים באַפאַלן אין גאַס.

און המן רוימט אים כסדר איין
— זשיד און זשיד און זשיד —
אַ סימן: פּאסטריגתא אַליין
איז אויך געווען אַ ייד.

זאָגט מרדכי שטיל: „זע, אסתּרשי קרוין,
גרייט בעסער דעם תּענות אָן,
כ'האָב מיטן שטן אָפּגערעדט,
ער וועט דאָס זיינִיקע טאָן".

ער רוימט איר שטיל אין אויער אַ סוד:
„וועסט אסתּרל זען, צי ניין,
מיר וועלן נאָך, מיטן אויבערשטנס הילף,
דעם פּורים אַ טענצל גיין".

אסתּר פיבערט. פון אירע הענט
גליטשט זיך אַרויס דאָס העמד,
זי פילט זיך איצטער ווידעראַמאָל
אַ יתומה אין דער פרעמד.

המן הרשע קען נישט שלאָפן

„וואָס שלאָפסטו נישט, המן, אַ קלאָג צו דיר?"
„איך קען נישט שלאָפן, ניין!
קוים ווער איך אַנדרימלט, קומט מרדכי, דער זשיד,
אין חלום צו מיר צו גיין.

ער שטעלט מיר אַרויס אַ לאַנגע צונג:
— נו המן טאַטעלע — וואָס?
דראַפּעסט זיך אויף די גלייכע ווענט
און בלייבסט מיט אַ לאַנגער נאָז.

און ער זאָגט אַ שפּרוך — כאַל, כאַל, כאַל, כאַל —
און גיסט זיך אָן פון דער פלאַש
אַ קעלישעק בראָנפן און פאַרבייסט
מיט אַ הייסן המן־טאַש.

— פאַר דיין מפּלה, המנשי קרוין,
צי דו ווילסט יאָ, צי ניט —
און ער פּאָנפעט אונטער דער קרומער נאָז
אַ ליד פון׳ם „פינטעלע ייד".

שריי איך: אַרויס פון מיין חלום, זשיד!
זאָגט ער מיר: כ׳האָב דיך אין דר׳ערד!
ווער ווען מען האָט עס אַרומגעפירט
אין מאַרק אויפן מלכס פערד?"

„אָי, המן מײַן מאַן, אַ קלאָג צו דיר,
ביזט דאָך גאָר אַ וואַזשנע כלאָפּ,
אָבער האָסט מײַן טאַטן צוגעזאָגט,
אַז דו האָסט אַ מיניסטער־קאָפּ.

אַז ס׳קען אַ קלײנער, פאַרכאַטער זשיד
דיך פירן אַזוי בײַ דער נאָז —
מעגסטו שוין קריכן, המן מײַן מאַן,
פּאָלאָווע, שטרוי און גראָז״.

„אָי זרש, מײַן װײַב, הער אויף, הער אויף,
שטעל אָפּ דײַנע נײַן מאָס רײד!
וואָס קאָן איך טאָן, אַז די מלכּה גײט
אין ספּאָדיק און נישט אין קלײד?״

„טאָ שאַרט מען זיך צו דער מלכּה צו
המן, דו נאַרישער כלאָפּ,
מען מאַכט איר חנדעלעך ביז מען פאַרדרײט
דער נאַרישער מלכּה דעם קאָפּ.״

„ביזט טאַקע געדעכט, אָי זרש, מײַן װײַב,
כ׳בין טאַקע אַ לעקעש־בער,
אָט דאָס מיט דער מלכּה איז אַ פּלאַן —
דערלאַנג מיר די הױזן אַהער!״

און המן שמײכלט: „וואַרט מרדכי, דו זשיד,
ס׳וועט נאָך זײַן צו דיר אַ קלאָג!״
און מיט טױזנט שפּערלען אין עפּל־סאַד
צוזינגט זיך אַ יונגער טאָג.

המן דרייט זיך אין מלכ׳ס הויף.

פעטרע, דעם מלכס אַלטער סטרוזש,
קערט דאָס מיסט צונויף —
זעט ער ווי המן הרשע גייט
אַרום אין מלכ׳ס הויף.

קראַצט דער סטרוזש די פּאָטילניצע:
פאַן האַמאַן איז אויפגעבראַכט —
די צייכנס אונטער די אויגן, מען זעט,
מינאַסטאַם נישט געשלאָפן די נאַכט.

נעמט דער אַלטער ס׳היטל אַראָפּ:
"אַ גוט מאָרגן דעם האַר!
מיר האָבן דאָ נעכטן אַ ביסל געהאַט
עגמת נפש און צער.

מיצי, דער מלכּהס קעצל, איר ווייסט,
האָט, מיר נישט דיר נישט, קראַפּירט.
איז וויי, וואָס די מלכּה האָט געוויינט
און וואָס זי האָט פאַרפירט."

דרייט המן די שוואַרצע וואָנצעס בייז:
„טראָג זיך אָפּ פון דאַנען, פערד!"
און ער שפּרייזט איבערן הויף אַרום
און קלינגט מיט שפּאָרן און שווערד.

און המן זעט, ווי די מלכּה אַליין
עפנט דאָס פענסטער אויף
און גיסט דאָס זילבערנע נאַכטגעשיר
אַראָפּ אין מיטן הויף.

זאָגט המן הויך: „דער מלכּה אַ דאַנק
פאַר אָט דעם וואַזשנעם לוין!"
און שטיל צו זיך: „די זשידאָווקע שלאָפט
אפילו אין דער קרוין".

אסתּר שטייט צעטומלט, פאַרווירט,
מיטן נאַכטגעשיר אין דער האַנט:
„אַ גוט מאָרגן צו המן, דעם האַר
און זאָל אים זיין באַקאַנט,

אַז מירצעשעם שאַבּיס=צונאַכטס
מאַך איך אַ מאַסקן=באַל
און ער איז אויך פאַרבעטן דאָרט —
ס'וועט זיין אין גרויסן זאַל."

און אסתּר מאַכט דאָס פענסטער צו
און המן שטייט און לאַכט:
„פּאַ, דו שיינע עסטעראַ, פּאַ —
ביז שבּת אויף דער נאַכט"...

פֿאָנפֿתא מיט זײַנע גענזעלך כרײען פֿאַר המן אַ מונדיר

דער אַלטער מײַנסטער פֿאָנפֿתא
שטײט מיטן קרײַדל אין האַנט:
מ׳עט שנײַדן די אַרבל סקאָסנע,
אַז נישט װעט פֿעלן געװאַנט.

און צו די גענזעלך זאָגט ער:
„נו, חברה, טוטס ענק אַ ריר!
אױף מאָרגן מוז פֿאַרטיק װערן
המנס נײַער מונדיר.״

בלישטשען די נאָדלען און זינגען
— ס׳איז צװײ אַ זײגער בײַנאַכט —
פֿאַרטראַכט זיך דער אַלטער מײַנסטער
און אָט פֿון װאָס ער טראַכט:

די מלכּה אסתּר, זאָל לעבן,
מאַכט מאָרגן אַ מאַסקן־באַל
און המן איז אױך פֿאַרבעטן
— צי קען נישט טראַסקען די גאַל?

דער דאָזיקער רשע, המן,
װאָס שיט מיט גזירות און שיט —
ס׳מוז דאָך אפֿילו אַרן
אַ משומד, נישט נאָר אַ ייד.

צווינגט זיך לאָזער דער לאַנגער:
„אַזוי איז די מעשה געווען —
אַ שניידער־יונג האָט אין שפּיגל
די מלכּה אסתּר דערזען.

האָט ער געזאָגט צו דער מלכּה:
— קום לאָמיר אַנטלויפֿן קיין ווין
און לאָמיר פֿאַרזעצן דעם דלות
און קויפֿן אַ זינגער־מאַשין”.

זיפֿצט דער מיינסטער: „די חבֿרה
האָבן אַ לידל פֿאַרפֿאַסט
אויף דעם אָרעמען פֿאַסטריגתא,
די פּאָר שניידער־יונגען פֿאַסט”.

פֿליען און בלישטשען די נאָדלען
— ס'איז שוין אַ זייגער פֿיר —
און מאָרגן מוז פֿאַרטיק ווערן
המנס נייער מונדיר.

אינדרויסן דאָס לערן־ייִנגל
צעפּאָכעט דאָס פּרעסל אין הויף,
פֿליען די פֿונקען און גליען
און בריען די נאַכט אין איר לויף.

מרדכי הצדיק וואַרט אויפֿן שטן

דער אַלטער ר׳ מרדכי זיצט פֿאַרנאַכט
בײַ זיך אין אַלקער און וואַרט:
צי האָט נישט דער שטן, ימח שמם,
אים חלילה אָפּגענאַרט?

ר׳ מרדכי (ס׳בלײַבט דערווײַל אַ סוד)
האָט מיטן שטן אָפּגערעדט,
ער וויל אים ווײַזן, וויאַזוי מען דאַרף
אַ שטופּ טאָן המן צום בעט.

ווו זי, די מלכּה, זאָל זײַן געזונט,
וועט ליגן, ניבעטאָ, קראַנק
(ר׳ מרדכי איז נתפּעל פֿון זיך
פֿאַר אָט דעם וואָזשנעם געדאַנק).

אַז דער מלך וועט דאָס דערזען,
וועט ער ווערן מלא כּעס
און וועט אַ געשריי טאָן אויפֿן קול:
„האַמאַן, וואָס איז דאָס?

טשעפּעסט זיך צו דער מלכּה גאָר?!
טו ליגזשע טיף אין דר׳ערד!"
און צו מרדכי הצדיק געווענדט:
„דאָס איז דאָך אונערהערט".

אוּן המן (מרדכי איז זיכער אין דעם)
װעט שױן האָבן אַ װיסטן סוף —
ער פֿאַרמאַכט די אױגן אוּן זעט בחוש,
װי מען הענגט דעם רשע אױף.

אוּן ער זעט בחוש, װי דער אַלטער רבֿ
קריכט אױף די גלײַכע װענט:
„גראַגערס, ייִדן, שטאַרקער, געװאַלט!
דער רשע איז געװאָרן פֿאַרלענדט"!

נאָר ער — ר' מרדכי — װעט געלאַסן אוּן שטיל
אַ זאָג טאָן: „דעם אױבערשטנס נס,
װי ער האָט דאָס רעדל איבערגעדרײט
כּמעט אין אײן מעת לעת".

נאָר װוּ איז דער שטן, ימח שמם?
ר' מרדכי זיצט אוּן װאַרט
אוּן אפֿשר האָט דער לאָבוז — הא —
אים װידער אָפּגענאַרט?

ער האָט בפֿירוש (ס'בלײַבט אַ סוד)
מיטן שטן אָפּגערעדט,
כּדי אים צוּ װײַזן, װי אַזױ מען דאַרף
אַ שטוּפּ טאָן המן צוּם בעט.

דער מיינסטער פּאָנפּתא גרייט זיך
צום תענית

דער אַלטער מיינסטער פּאָנפּתא
זיצט ביי דער נײַ־מאַשין
און טרויעריק־שווערע מחשבות
קומען אים אויפן זין.

דער אַלטער רב ר׳ גדליה
האָט היינט אין שול בעליינט
דעם כתב פון דער מלכה אסתר
און האָט זיך דאַביי צעוויינט.

„יידן — אַזוי שרייבט די מלכה —
איך בין איצט גוזר אויף אייך,
אַז עך זאָלט אַלע פאַסטן,
סיי אָרים און סיי רייך.

אין דעם זכות וועט המן הרשע
ליגן טיף אין דר׳ערד
און וועט פאַרשפּאָרן צו שניידן
ביי פרומע יידן די בערד.

אין דעם זכות וועלן יידן עסן
המן־טאַשן מיט מאָן
און אונזערע פורים־שפּילער
וועלן האָבן וואָס צו טאָן”.

זיפצט דער אַלטער מייַנסטער:
גיי טענה אָבער מיט זיי,
זיי האָבן באַהאַלטן די נאָדלען
און געהאָרפּן דאָס געניי:

„מיר וועלן נישט פּאַסטן מייַנסטער.
ניין! און צען מאָל ניין!
און טאָמער קומען די רוצחים —
וועלן מיר ברעכן אַ ביין".

דער אַלטער מייַנסטער פּאָנפּתאַ
זיצט ביי דער ניי־מאַשין
און טרויעריק־שווערע מחשבות
קומען אים אויפן זין;

זיין פּלונית'טע שרה גיטל
איז שוין זינט יאָרן טויט,
און זיין טאָכטער הנה דבורה
פאַרזיצט אַן אַלטע מויד.

און זיי, די שניידער־יונגען,
האָבן נאַרישקייטן אין זין —
צעוויינט זיך דער אַלטער מייַנסטער
איבער דער ניי־מאַשין.

די מלכה אסתּר פֿאַסט

אסתּר המלכּה איז בלייך און מיד
און ציטערט, ווי אין פֿיבער:
בעלויבט צו גאָט, נאָך דריטהאַלבן שעה,
און דער תּענית איז אַריבער.

דער מלך האָט זי היינט געפֿרעגט:
„וואָס איז דיר, אסתּרל? זאָג!
דו גייסט אַרום פֿאַרמאַטערט און בלייך,
און ס׳איז דווקא אַ שיינער טאָג".

איז גיי דערציייל דעם מלך, דעם נאַר
— אדוני מלך, דו ווייסט?
ס׳איז אסתּר־תּענית און איך פֿאַסט,
ווייל דער פֿעטער מרדכי הייסט. —

הלוואי זאָל עס זיין צום גוטן, הלוואי
זאָל עס אויסגיין צו המנס קאָפּ!
ווי ער מאַכט איר חנדלעך, דער הולטײַ,
דער שאַרלאַטאַן, דער זשלאָב.

„מלכּה, זי שיינע, אַזוי ווי די זון,
אַזוי ווי דער מאָנד און די שטערן" —
און יעדעס וואָרט איז כּימרע און פֿאַלש,
און זי מוז דאָס אַלץ אויסהערן.

ווייל ס׳וויל דער פּעטער אַזוי, ער זאָגט:
„לאָז אים נאָר בילן, מיין קינד —
איעדעס וואָרט פון אַזאַ רשע, ווי ער
איז מער נישט ווי שפּריי אויף ווינט.

דער עיקר: אין דער מגילה שטייט,
(אַזוי זאָגט ער שטילערהייט)
אַז המן הרשע וועט נאָך זיין
אַ חוזק פאַר קינד און קייט״.

אַזוי זאָגט דער פּעטער מרדכי צו איר
— און דער פּעטער מרדכי ווייסט —
און די מלכה טוט אַלצדינג,
ווי דער פּעטער מרדכי הייסט.

אָט האָט זי פאַראַטן דעם שניידער־יונג,
ווייל דער פּעטער האָט געוואָלט,
און פאַסטריגתא איז דאָך געווען
אַ שניידער־יונגל אַ גאָלד.

אָט פּאַסט זי הײנט פון גאַנץ קאַריאָר,
ווייל דער פּעטער מרדכי הייסט —
דער פּעטער איז אַ חכם אַ ייד
און דער פּעטער מרדכי ווייסט.

המן גרייט זיך צום באַל

המן שפּאַנט אַרום נערוועז:
ס׳איז שוין באַלד זייגער אַכט
און ס׳האָט דער שניידערוק, דער זשיד
דעם מונדיר נישט אָפּגעבראַכט.

זאָגט זרש: „ניטע, המנשי קרוינ,
זייַ נישט אַזוי צעשטרייט —
די סעודה פאַנגט אָן זייגער צען,
ביסט נאָך קומען צו דער צייט.

דער עיקר איז — באַטראַכט זיך גוט,
ווער און וואָס און ווען —
די מלכה, זאָגן די ווייבער אין מאַרק,
איז אַ פייער, אַ ברען.

זיי זאָגן אפילו, אַז זי האָט
איעדן פרייטאָג ביינאַכט
מיטן שטן אַ ראַנדעוווּ
און ס׳איז נישט אויסגעטראַכט.

וואָס דאַרפסטו מער, אָט איך אַליין
האָב דיך אין חלום געזען:
אָט ביזטו געשטאַנען נעבן איר בעט
און אָט — ביזטו נישט געווען.

פרעג איךביים גורל־וואַרפער באַשייד,
זיפצט ער שטיל און זאָגט:
ס׳זיצט אַן אַלמנה אויפן שטיין,
זי יאָמערט און זי קלאָגט.

בעט איך אים: פאָטערל, זאָג, דערציילֿ,
באַשייד מיר, וואָס דאָס באַטייט!
ברומט ער: וואַרט נאָך צו אַ ווייל,
ס׳איז נאָך נישט געקומען די צייט״.

המן שפאַנט אַרום נערוועז:
„אָי, זרש מיין ווייב, שווייג שטיל!
נאָר רק דו גייסט מיר נאָך פוס־טריט
און מאָלסט אַזוי ווי אַ מיל.

און דאָ איז היינט דער מאַסקן־באַל,
און די מלכּה זיצט און וואַרט —
צו דעם דאָזיקן טאָג, דעם יום הדין,
האָב איך פון לאַנג געגאַרט.

מען קלינגט. ביי עפן, מיין ווייב, די טיר,
ס׳איז דער שניידער מיין הסתּם״...
און המן הערט, ווי פאַנפתּא זאָגט:
„קיסע די האַנט מאַדאַם!״

3

דער מלך איז אין כּעס

דער מלך שנייצט כּסדר די נאָז
— אַ סימן, אַז ער איז בייז —
און ער טענה'עט צו זיך אַליין:
„ביר זיי אַ חכם און ווייס,

אַז המן, מיין ערשטער מיניסטער, איז
איין אויסוווּרף דער נאַטור, —
ס'האָט ער געמיינט, אַז אסתּרשי
איז טאַקע זיינס אַ הור?

אַ שטיקל גליק, וואָס מרדכי דער ייִד
איז בעקומען היינט ביימאָג,
פאַרשטויבט, פאַרסאַפּעט און פאַרשוויצט
און צו אים געטאָן אַ זאָג:

פאַטער קיניג, זע, האַלט אַן אויג
אויף המנ'נען היינט ביינאַכט —
ער איז נישט אַזאַ צדיק אין פּעלץ,
ווי ס'האָט זיך דיר געדאַכט.

און ער האָט געזען — ער זאָל אַזוי זען
משיח אויפן ווייסן פערד —
ווי המן פאַלט אויף אסתּרלס בעט
און ר'האָט אסתּרלס קוויטש געהערט".

דער מלך שנייצט כסדר די נאָז
— אַ סימן, אַז ער איז בייז —
און ער טענה'עט צו זיך אַליין
„גיי זיי אַ חכם און ווייס...”

און ער דערמאָנט זיך יענע נאַכט,
ווען אסתּר אין בלויזן העמד
איז געקומען צו אים צו גיין,
ווי אַ חלום פון דער פרעמד.

און אַז ער האָט איר צוגעזאָגט:
„אסתּרל, כי, כי, כי —
המן וועט שוין הענגען ביי מיר
אין אַ שיינעם אינדערפרי”.

און אסתּרל האָט געשמייכלט זיס
און איז אים געווען אַ ווייב —
ער פילט נאָך דעם ריח פון אירע האָר
און דעם טעם פון איר הייסן לייב.

דער מלך פאַרלייגט די הענט אויפן בויך
— אַ סימן, אַז ער טראַכט:
צי זאָל מען הענגען המן ביי טאָג,
צי אפשר גאָר ביי נאַכט?

4

מען פירט המן צו דער תליה

צועפנט די פענסטער,
צעפראַלט די טירן,
מען טוט המן הרשע
איבער די גאַסן פירן.

מען טוט אים פירן,
מען טוט אים ברענגען,
אויפן מאַרק צו דער תליה,
דאָרט וועט מען אים הענגען.

„תליון, תליון
ווייסט דאָך, ווער איך בין —
לאָז מיך כאָטש געזעגענען
מיט מיינע זין!"

„דיינע זין, דיינע זין
וועט מען צו דיר ברענגען
און מען וועט זיי מיט דיר
אינאיינעם אויפהענגען".

„תליון, תליון,
וויי צו מיינע יאָרן —
איך, וואָס בין כסדר
אין אַ פיאַקער געפאָרן,

מוז זיך שלעפּן צו־פוס
און אָט די קייטן טראָגן,
פאַרוואָס און פאַרוועך —
אפשר קענסטו מיר זאָגן?

ניין, דו קענסט מיר נישט זאָגן
אומזיסט דאָס פרעגן,
איך זע שוין די תליה,
זי טאַנצט מיר אַנטקעגן.

איך זע שוין די תליה
און הער שוין די ראָבן,
אויפן אַלטן צווינטער
זאָלט עך מיך באַגראָבן.

נאָר פאַרשטאָפּט מיר די אויערן
— איך טו אייך באַשווערן —
אַז איך זאָל פאַרשפּאָרן
דעם גראַגער צו הערן".

אַזוי טענה׳עט דער רשע,
בשעת ער גייט —
און ס׳לאַכן און שפּעטן
קינד און קייט.

דער מיינסטער פּאָנפּתא פּראַוועט
די סעודה

דער אַלטער מיינסטער פּאָנפּתא
ווישט אָפּ מיטן טיכל די בריל
און זאָגט צו זיינע בעזעלן
בנעימותדיק און שטיל:

„איז, הייסט עס, המן הרשע
אַצינד אין גיהונם אַ גאַסט
און מען פּרעגלט אים אין סמאָלע,
ווי פּאַר אַזאַ רשע פּאַסט.

צוויי געשטופּלטע גיהונם־שמשים,
מיט רויטע פאות און בערד,
שמייסן אים אַלע מאָל אונטער,
ווי אַ פּאָטשטאָווע פערד:

מיט יידן גייט ער זיך טשעפּען
און מיט זייער מאַכטיקן גאָט?
צדוק, שיט אונטער סמאָלע
אָט דעם דאָזיקן אידיאָט!"

דער אַלטער מיינסטער פּאָנפּתא
ווישט אָפּ מיטן טיכל די בריל
און ווענדט זיך צו דער טאָכטער
בנעימותדיק און שטיל:

„נו, חנה דבורה, מיין טאָכטער
דו מעגסט שוין גרייטן צום טיש
די המן־טאַשן, די מאַנדלעך
און דעם סאַמע עיקר — די פיש".

און ווידער צו די געזעלן:
„נו, חברה, וואָס שטייט עך שטיל?
מאַכטס אַ לחיים חברה
און נעמט זיך צום פורים־שפיל!"

בלישטשען די כוסות און קלינגען:
„לחיים, פאַר נאָדל און שער,
פאַר אסתר, דער גרינער מציאה
און פאַרן מלך, דעם לעקיש־בער!"

נאָר חנה דבורה, די טאָכטער,
שטייט ביים פענסטער און טראַכט:
וויפיל שטערן, אַ שטייגער,
פאַרמאָגט אַזאַ פורים נאַכט?

פּאַסטריגתּא׳ס מאַמע צינדט אָן
אַ יאָרצייט־ליכט

פּאַסטריגתּא׳ס אַלטע מאַמע
צינדט אָן אַ יאָרצייט־ליכט
און גרויסע, הייסע טרערן
רינען איבער איר געזיכט:

„אַ יאָר איז שוין פאַרפלויגן,
זינט מיין שפּיזער איז נישטאָ,
נאָר ס׳שיינען נאָך אַלץ די שטערן
אויף מיר, דער אַלטער קראָ.

גלייך נעכטן ערשט איז דאָס געוועזן,
ווי מען האָט מיין קינד געפירט
צו דער תּליה, געקאָוועט אין קייטן.
אַ שטיין וואָלט עס גערירט,

ווי ער האָט אין דער לעצטער רגע
נאָך אסתּר׳ס נאָמען דערמאָנט —
אַ וועלט דאַרף מען אויספאָרן
צו געפינען אַזאַ בּאַרליאַנט.

אַ וועלט דאַרף מען אויספאָרן
און מען וועט נישט געפונען, ניין,
אַזאַ מין טייערן דימענט,
ווי פּאַסטריגתּא איז געווען.

— געוועןְ? אָי, טאַטע אין הימל
געוועןְ... און שוין נישטאָ,
נאָר ס'שיינען נאָך אַלץ די שטערן
אויף מיר, דער אַלטער קראָ.

נעכייַ וואָלט אסתּר, די נאַפקע
געוועןְ זיין גרוב פאַרלייגט,
זי האָט דאָך אפילו אין תּפיסה
אויף אים נישט נאָכגעפרעגט.

אַבי זי פראַוועט דעם פּורים
— אַ ווייסטער פּורים אויף איר —
אויף איר און דעם פעטער מרדכי,
דעם שתּדלן, דעם גביר".

פאַסטריגהאַ'ס אַלטע מאַמע
שטייט פאַרן יאָר־צייט ליכט
און גרויסע, הייסע טרערן
רינען איבער איר געזיכט.

אינהאַלט:

פאָרוואָרט	5
אין דעם ביכליין	7
דאָס ליד פון לויפער	9
פאַרוואָס מרדכי האָט געפונען חן ביים מלך	11
די מלכה ושתּי	13
דעם מלכ׳ס סעודה	15
ושתּי׳ס קלאָג־ליד	18
די מלכה ושתּי גייט צו דער תּליה	21
אסתּר גרייט זיך צום מלך	23
מרדכי גייט אַהיים פון אסתּרס חתונה	25
די עלעגיע פון פאַסטריגתא	27
אסתּר המלכה קען נישט שלאָפן	29
פאַסטריגתא חלומט	31
מרדכי הצדיק דער שתּדלן	33
די מלכה קומט צום מלך	35
פאַסטריגתא שיקט אַ גרוס מיט די פייגל	37
המן טעלעפאָנירט צו ויזתא אין רעדאַקציע	39
דער מיינסטער פאָנפתא האַלט אַ הספד	41
דער מלך אחשורוש נאָכן אַטענטאַט	43
מרדכי קומט צו אסתּר המלכה	45
המן הרשע קען נישט שלאָפן	47
המן דרייט זיך אין מלכ׳ס הויף	49
פאָנפתא מיט זיינע געזעלן נייען אַ מונדיר פאַר המן	51
מרדכי וואַרט אויפן שטן	53
דער מיינסטער פאָנפתא פאַסט	55
די מלכה אסתּר פאַסט	57
המן גרייט זיך צום באַל	59
דער מלך איז אין כעס	61
מען פירט המן צו דער תּליה	63
דער מיינסטער פאָנפתא פראַוועט די סעודה	65
פאַסטריגתא׳ס מאַמע צינד אָן אַ יאָר־צייט ליכט	67

פון זעלבן מחבר:

שטערן אויפן דאַך (ליד און באַלאַדע)

לאַמטערן אין ווינט (ליד און באַלאַדע)

חומש לידער (I־טע אויפלאַגע)

חומש לידער (II־טע אויפלאַגע)

פעלקער זינגען (I־טער באַנד)

גרייט צום דרוק:

דעמערונג אין שפיגל (ליד און באַלאַדע)

פעלקער זינגען (II־טער באַנד)